

VLAAMSE RAAD

BUITENGEWONE ZITTING 1995

28 SEPTEMBER 1995

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren C. Vandenbroeke en P. Van Grembergen –
betreffende de organisatie van het archiefwezen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het archiefbeheer heeft in ons land een voorgeschiedenis die teruggaat tot de Franse Revolutie en meer bepaald tot de decreetgeving van 5 brumaire van het jaar V (24 oktober 1796) die in België werd afgekondigd op 6 november 1796 door het Directoire. Het zal niemand verbazen dat het dan ook aan een grondige herziening toe is, en zo'n herziening zit als vanzelf vervat in het Sint-Michielsakkoord.

Vanuit de federale logica is het een irreëel gegeven dat het archiefbeheer, ongenueanceerd zoals tot hiertoe gebeurde en ondanks meerdere voorstellen dienaangaande, nog langer tot de tien federale wetenschappelijke instellingen gerekend wordt.

Gewesten en Gemeenschappen hebben per definitie hun eigenheid, dus ook hun eigen geschiedenis en hun eigen archivalia. Het zijn tijdsdocumenten die uit de Gemeenschappen en Gewesten voortkomen en hun verleden onthullen. De regionale omschrijvingen liegen er niet om, ook al krijgen ze in het historische jargon van het Ancien Régime en dus voorafgaand aan de Franse Revolutie een hoogst eigen betiteling mee. Regionale omschrijvingen, in de aard van het Brugse Vrije, het Land van Rijen, de Oudburg (= regio Gent) of de kasselrij Oudenaarde hadden ook toen al hun specifieke betekenis. Ook toen al zaten ze geïntegreerd in een groter provinciaal geheel dat, afhankelijk van de aard van de dossierbehandeling, ressorteerde onder de Staten van Vlaanderen, de Raad van Vlaanderen, de Staten van Brabant, enzovoort.

Ook toen al was sprake van een federale en centrale bovenbouw, vervat als die zat in instellingen van het type Geheime Raad, Financieraad en Raad van State, naast enkele centrale controlerende junta's.

In de Franse Tijd, nadien nagevolgd in de Hollandse Tijd en overgenomen na de Belgische onafhankelijkheid werd dit geheel eerder naar naam dan naar inhoud aangepast. Complementair aan de centrale instellingen met hun centraal geöriënteerde archivalia waren er de provinciale omschrijvingen met hun verdere onderverdelingen in arrondissementen (in plaats van kasselrijen) en kantons en gemeenten.

In essentie gold het enkel een naamwijziging voor een identieke, gemoderniseerde institutionele realiteit zoals ze van oudsher bestond en tot op vandaag van kracht is.

Vanuit de federale opbouw van België, zoals vastgelegd in de Grondwet, kunnen de organisatie en het beheer van het archiefwezen daarin perfect ingepast worden. Archivalia laten zich als vanzelf, zowel voor het verre verleden en voor de hedendaagse periode als voor de toekomst in een uitsplitsing over Gewesten en Gemeenschappen onderverdelen. In essentie gaat het immers om een onderverdeling naar regionale dan wel centrale criteria, met een navenante inhoudsbepaling voor wat lokale (gemeentelijke of bovengemeentelijke omschrijving, cf. intercommunales), regionale (kantons, kasselrijen, arrondissementen), provinciale (departementale in de Franse Tijd) en centrale fondsen of bestanden betreft. Ook thematisch bekeken blijven deze criteria gehandhaafd, zowel wat juridische, demografische, kerkelijke, politieke, sociaal-economische of andere bronnentypes betreft.

Als vanzelf en conform de federale logica gaat het om een heel eenvoudige vijfvoudige structuur inzake het beheer en de organisatie van het archiefwezen, namelijk om :

- Vlaanderen ;
- Wallonië ;
- Duitstalige regio/gemeenschap ;
- Brabant : Vlaams-Waals Brabant ;
- het centrale niveau en/of federale niveau.

Alleen voor de regionaal gebonden archivalia inzake Brabant dient zich een nuancering aan, in die zin dat het historisch gegroeide archiefbestand, zoals het vóór de splitsing tot stand kwam, het best gegroepeerd blijft. In de toekomst vervalt die overweging, zodat alle nieuwe aanwinsten compleet conform het regionale criterium onderverdeeld kunnen worden. Brabantse archiefbestanden, daterend van vóór 1993, kunnen probleemloos hun bestemming in het Algemeen Rijksarchief behouden waar ze, net als alle bestanden van centrale herkomst (Financieraad, Kancelarij, Rekenhof, enzovoort) bewaard worden en ter consultatie voorliggen onder de dienst van de "rijksarchivaris". Daarnaast, gegeven het autonome beheer van het archiefwezen, neemt zowel in Vlaanderen als in Wallonië (inclusief de Duitstalige Gemeenschap) een gemeenschapsarchivaris de algemene leiding waar. Hoe en in welke mate die gemeenschapsarchivaris hierbij in zijn functie door lokale en regionale functionarissen wordt bijgestaan, is een autonome beslissing die aan de Gemeenschappen toekomt. Die bepalen voortaan zowel de omvang als de kwalificaties die vereist zijn om tot een efficiënte organisatie en beheer van hun archiefwezen te komen. Dat maakt het mogelijk, indien dit gewenst wordt, om net als in de buurlanden tot een gevoelige verhoging van de formatie over te gaan in plaats van de benedenmaatse bestaffing zoals hiertoe federaal werd opgelegd, nog langer aan te houden. Meteen schept

het de mogelijkheid om, conform de geplande financiële injecties in wetenschapbeleid en wetenschappelijk onderzoek, tot het scheppen van meerdere vacatures in het archiefbeleid in Vlaanderen over te gaan.

Spiegelt men zich hierbij aan de gehanteerde normen zoals ze onder meer in Nederland en Duitsland bij archiefbeheer gebruikelijk zijn, dan leidt dit tot het creëren van een honderdtal jobs waarvan tweederde van universitair niveau.

Vandaar dit voorstel van resolutie, inhoudend dat bij de federale overheid een beslissing wordt afgedwongen om

- de archiefwet van 24 juni 1955 te herzien conform de aangehaalde criteria ;

- het beheer en de organisatie van het archiefwezen uit het geheel van de federaal gehouden wetenschappelijke instellingen te halen ;

- het beheer en de organisatie van hun archiefwezen aan de autonomie van de Gemeenschappen toe te wijzen.

C. VANDENBROEKE

P. VAN GREMBERGEN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Vlaamse Raad

– vraagt de archiefwet van 24 juni 1955 te herzien conform een onderverdeling naar regionale en subregionale dan wel centrale en/of federale criteria ;

– vraagt het beheer en de organisatie van het archiefwezen uit het geheel van de federaal gehouden wetenschappelijke instellingen te halen ;

– vraagt het beheer en de organisatie van het archiefwezen van de federale overheid aan de autonomie van de Gemeenschappen toe te wijzen.

C. VANDENBROEKE

P. VAN GREMBERGEN
